

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับแต่ทศวรรษแรกแห่งการปกครองระบอบรัฐธรรมนูญไทยเมื่อปี พ.ศ. 1826 แล้ว ภาษาไทยจึงเป็นภาษาประจำชาติไทยซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะใช้เป็นภาษาราชการเพียงภาษาเดียวในประเทศไทยและเป็นภาษาที่ใช้ในสถาบันการศึกษาของรัฐตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาด้วย ในขณะที่ชาวคนไทยส่วนใหญ่ที่พูดภาษาไทยในชีวิตประจำวัน ถึงแม้ว่าคนไทยในประเทศไทยจะมีถิ่นฐานเรือนอยู่ในท้องถิ่นต่างกันไป ความสภาพทางภูมิศาสตร์ แขนงภาษาไทยที่พูดกันนั้นก็มีความเหมือนกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้นภาษาที่แตกต่างกันเหล่านั้นเรียกว่าภาษาถิ่น เช่น ภาษาถิ่นเหนือ ถิ่นใต้ ถิ่นอีสาน ถิ่นไทยที่พูดภาษาถิ่นเหล่านั้นเมื่อเรียนภาษาไทยมาตรฐานก็จะไม่มีอุปสรรคมากมายนัก เพราะระบบเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างของภาษาส่วนมากจะเหมือนกันกับภาษาไทยกลาง จะมีแตกต่างกันบ้างก็เพียงเล็กน้อย

ในบรรดาประชาชนชาวไทยทั้งประเทศนั้น นอกจากที่พูดภาษาไทยมาตรฐานและพูดภาษาถิ่นดังกล่าวมาแล้ว ยังมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่มีภาษาพูดแตกต่างจากภาษาไทยโดยสิ้นเชิง เป็นคนว่า พูดภาษากะเหรี่ยง ภาษามอญ ภาษาแขก ภาษาส่วย และภาษาเขมร จำนวนคนไทยที่พูดภาษาเขมรเป็นภาษาแรกนั้น เฟอร์จันด ฮี ฮัฟแมน (Huffman 1970 : 1x) กล่าวไว้ว่า "ภาษามอญหรือที่รู้จักกันในนามภาษาเขมรนั้นเป็นภาษาราชการของประเทศกัมพูชา มีประชาชนพูดประมาณ 5,000,000 คน และยังเป็นภาษาถิ่นของพลเมืองประมาณ 400,000 คน ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย" ในปี พ.ศ. 2521 พะณม จันทฤทธิ์และชาติชาย พรหมจักรินทร์ (2521 : 2) กล่าวไว้ว่า

ปัจจุบันคนไทยส่วนหนึ่งอยู่ในแถบอีสานยังคงพูดภาษาเขมรเป็นภาษาแรก จำนวนคนไทยกลุ่มนี้ ถึงแม้ว่าจะเป็นคนไทยกลุ่มน้อยเมื่อคิดเปรียบเทียบกับจำนวนคนไทยทั้งประเทศ แต่มีไควว่า

เป็นส่วนมากในเขตจังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และศรีสะเกษ นอกจากนี้ยังมีพื้นที่
ภาษาเขมรบางส่วนในเขตจังหวัดอุบลราชธานี นครราชสีมา และ
มหาสารคาม... จำนวนคนไทยที่พูดภาษาเขมรในจังหวัดดังกล่าวรวมแล้ว มีจำนวนไม่ต่ำกว่า
550,000 คน และมีหมู่บ้านที่ใช้ภาษาเขมรในชีวิตประจำวันไม่ต่ำกว่า 800 หมู่บ้าน

ในจังหวัดที่มีประชาชนพูดภาษาเขมรดังกล่าวแล้วนั้น บุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่
ประชาชนพูดภาษาเขมรมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดมีมาทางท้องที่ติดกับ
อาณาเขตของประเทศกัมพูชา ซึ่งสภาพที่ตั้งและขนาดของจังหวัดบุรีรัมย์ตามผังมณฑล
ของจังหวัดบุรีรัมย์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ น.ป.ป. : 3) มีดังนี้

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่าง
เส้นละติจูดที่ 14 องศาเหนือถึงเส้นละติจูดที่ 103 องศาตะวันออก พื้นที่โดยเฉลี่ยสูงจาก
ระดับน้ำทะเล 163 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถไฟ 376 กิโลเมตร
และโดยทางรถยนต์ 400 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมด 13053.71 ตารางกิโลเมตร
(8,158,568.75 ไร่)

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดมหาสารคาม และจังหวัดนครราชสีมา
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตกมมั่งรัก ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างไทยกับ ประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย และจังหวัดปราจีนบุรี
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา

นอกจากจังหวัดบุรีรัมย์มีสภาพทางภูมิศาสตร์ติดต่อกับประเทศไทยแล้ว
จังหวัดนี้ยังเคยมีประวัติว่าเป็นบริเวณที่เคยอยู่ในปกครองของขอมมาก่อน อูทัย สันธูสาร
(2519 : 12 : 2384) กล่าวไว้ว่า "เดิมของปกครองบุรีรัมย์อยู่เห็นได้จากปรากฏและถูก
ซึ่งเป็นฝีมือสร้างสมัยเดียวกับพิมาย" ในหนังสืออักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทย (ราชบัณฑิตยสถาน
2520 : 3 : 862-863) โกลลาวังจังหวัดบุรีรัมย์ไว้ว่า

จ.บุรีรัมย์ ที่ตั้งเมืองสุวรรณเป็นเมืองโบราณเรียกว่าเมืองแปะ เล่ากันว่าทั้งสามชื่อ
คนไม่ใหญ่ชนคนท่งเรียกว่าคนแปะ ซึ่งชนอยู่กลางเมือง จ.บุรีรัมย์เดิวนรวมเมืองเก่าเขาไ
หลายเมือง คือ เมืองแปะ เมืองนางรอง เมืองตะลุง เมืองพุทไธสง มีเจ้าเมืองปกครอง

ทุกเมือง เพิ่งมารวมกันเป็นเมืองบุรีรัมย์ในรัชกาลที่ 5 ราว พ.ศ. 2441 ลกเมืองต่าง ๆ
ทุกถวามาแล้วเป็นอำเภอ

คงจะเป็นเพราะจังหวัดบุรีรัมย์มีสภาพทางภูมิศาสตร์ติดกับประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย
และเป็นดินแดนที่ขอมเคยปกครองมาก่อน ประชาชนพลเมืองในจังหวัดส่วนใหญ่จึงพูดภาษา
เขมรในชีวิตประจำวัน จะมีพูดภาษาอื่น ๆ บางทีเป็นส่วนน้อย สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์
(2520 : 53) ได้เรียงภาษาถิ่นในจังหวัดบุรีรัมย์ไว้ดังนี้

1. ภาษาเขมร มีประมาณร้อยละ 60 ใช้พูดกันในท้องถิ่นอำเภอกระสัง
อำเภอประโคนชัย และอำเภอเมืองเป็นส่วนใหญ่
2. ภาษาไทยอีสาน มีประมาณร้อยละ 20 พูดกันในท้องถิ่นอำเภอพุทไธสง
อำเภอสตึก อำเภอนางรอง อำเภอหนองกี่
3. ภาษาไทยอีสานสำเนียงโคราช มีประมาณร้อยละ 20 พูดกันในท้องถิ่น
อำเภอนางรองและอำเภอหนองกี่
4. ภาษาลาว มีพูดกันแต่เป็นส่วนน้อยปะปนอยู่ในท้องถิ่นอำเภอต่าง ๆ

จะเห็นว่าอำเภอประโคนชัยเป็นอำเภอที่มีประชาชนพูดภาษาเขมรมากที่สุด
อำเภอหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ทั้งนี้เพราะอำเภอนี้เป็นท้องที่ที่เคยเป็นที่อยู่ของพวกเขมรป่าดง
ซึ่งปรากฏในพระราชพงศาวดารกรุงเก่า (พระราชพงศาวดาร 2445 : 2 : 342-343) ว่า

ครั้น ๗ วันศุกร์เดือนสี่ชนกัทนัง ทรงพระกรุณาให้ลอบเป็นพระพิรุณ ๗ ส่วนมีงูก ในเดือน
นั้น กรมการเมือง พระยานางรองญ้อญ้อยเจ้าโอ เจ้าอิน อุปฮาดเมืองจำปาศักดิ์ กระทำการ
กำเรียบเป็นขบถ จึงมีพระราชดำรัสให้เจ้าพระยาจักรีเป็นแม่ทัพ ยกกองทัพขึ้นไป ณ เมือง
นครราชสีมาแล้วให้กองนายออกไปจับตัวพระยานางรองมาโค ทิจารณาโคความเป็นเจ้าวา ถิการ
ขบถจึงให้ประหารชีวิตเสีย แต่เจ้าโอ เจ้าอิน กับอุปฮาดนั้นยังตั้งของสุมศุคนอยู่ ณ เมือง
จำปาศักดิ์ ไทพลมามากหุงชาทางลาวประมาณหมื่นเศษ จึงบอกขอราชการลงมากราบทูล ครั้น
ไททรงทราบจึงดำรัสให้เจ้าพระยาสุรสีห์คุมกองทัพเมืองฝางเห็นอหังปวง ยกขึ้นไปบรรจุ
กองทัพเจ้าพระยาจักรีแม่ทัพใหญ่ ณ เมืองนครราชสีมา เจ้าพระยาจักรี เจ้าพระยาสุรสีห์
ก็ยกกองทัพออกไปตีเมืองจำปาศักดิ์ เมืองโขง เมืองอัตตะปือ ไททั้งสามเมือง จับตัวเจ้าโอ
เจ้าอิน แลอุปฮาดโคให้ประหารชีวิตเสีย แลจึงเกิดขบถคอมใหญ่เขมรป่าดงเมืองตลุง เมือง
สุรินทร์ เมืองสังขะ เมืองกุยบุรี มาเข้าส่วนมีกุกทั้งสี่เมืองไทพลมมากประมาณสามหมื่น จึง
บอกขอราชการลงมากราบทูลสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวทรงพระโสมมัส คำรัสให้มัคราหากองทัพ
ถึมายังกรุงธนบุรี

เมืองหลวงที่ปรากฏในพงศาวดารทอแม้ ปัจจุบันก็คืออำเภอประโคนชัยซึ่ง
 อัคราณุกรมภูมิศาสตร์ไทย (ราชบัณฑิตยสถาน 2521 : 4 : 874) ระบุว่า "อ.ประโคนชัย
 เดิมชื่อตะลุง เป็นเมืองเก่า ปรากฏชื่อในพระราชพงศาวดาร เมื่อครั้งกองทัพกรุงธนบุรี
 ยกออกไปปราบเมืองจำปาหัดัก ใน พ.ศ. 2319 ว่าได้เกลี้ยกล่อมเขมรป่าดงเมืองตะลุง
 เมืองนางรอง เมืองสุรินทร์ และเมืองสังขะ ภายหลังเปลี่ยนเป็นเมืองประโคนชัย แล
 ้วยเป็น อ. ประโคนชัย" ในหนังสืออนุสรณ์ 25 ปี ประโคนชัยพิทยาคม (2525 : 17)
 กล่าววว่าอำเภอประโคนชัยมีพื้นที่ 11,000 ตารางกิโลเมตร (687,500 ไร่) มีอาณาเขต
 ดังนี้คือ

- ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตอำเภอเมืองบุรีรัมย์และอำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์
- ทิศใต้ ติดต่อกับเขตอำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตอำเภอนางรอง อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา 3 แห่ง ครู 145 คน นักเรียน
 ประมาณ 3,000 คน นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาเหล่านี้ ส่วนมากเป็นผู้ที่พูดภาษาเขมร
 และเมื่อไปโรงเรียนก็ยังไม่ใช้ภาษาเขมรในการสนทนาด้วยเพื่อนนักเรียนเวลาอยู่นอกห้องเรียน
 เสมอ แม้ว่าจะเรียนภาษาไทยมาแล้วก็ตาม

การเรียนการสอนภาษาไทยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง ในแผนการศึกษาแห่งชาติ
 พ.ศ. 2520 ข้อ 13 ระบุว่า " ... รัฐพึงจัดการศึกษาให้ประชาชนชาวไทยทุกคนสามารถใช้
 ภาษาไทยได้เป็นอย่างดีในการติดต่อความสัมพันธ์กับผู้อื่น" นอกจากนี้หม่อมหลวง-
 บุญเหลือ เทพสุวรรณ์ (2523 : 3) ยังเห็นว่า "การสอนภาษาของชาติควรได้รับ
 ความสำคัญอันเทียบเท่าในวงการศึกษานี้" จึงพอจะเห็นได้อย่างชัดเจนแล้วว่า ในการสอนภาษา
 ไทยแก่คนไทยทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยนั้น เป็นความจำเป็นที่จะต้องเอาใจใส่อย่างจริงจัง
 ไม่ว่าคนไทยคนนั้นจะพูดภาษาใดมาก่อน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยทุกคนสามารถใช้ภาษาไทยได้
 เป็นอย่างดีตามแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนภาษาไทยแก่นักเรียน
 ที่พูดภาษาอื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่ภาษาไทยหรือภาษาถิ่นไทยนั้น ควรปรับปรุงและค้นคว้าหาวิธีสอนที่
 เหมาะสม เพื่อให้แก่นักเรียนสามารถใช้ภาษาไทยได้ทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และ
 การเขียน อันจะทำให้แก่นักเรียนมีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกันกับคนส่วนใหญ่ทั้งประเทศ

คิงพระราชโอรสในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (2520 : 12) ว่า "ภาษา เป็นเครื่องผูกพันมนุษย์ต่อมนุษย์แน่นแฟ้นยิ่งกว่าสิ่งอื่น และไม่มีสิ่งใดที่จะทำให้คนมีความรู้สึก เป็นทวักเดียวกันหรือแน่นแฟ้นยิ่งไปกว่าภาษาเดียวกัน"

การเรียนภาษาไทยของนักเรียนที่พูดภาษาเขมร เป็นภาษาแรกนั้น นับว่าเป็นการเรียนภาษาที่สอง เพราะภาษาที่นักเรียนใช้พูดกับภาษาที่เรียนนั้นเป็นภาษาคนละภาษา ภาษาที่พูดกันจริงเป็นสภาพแวดล้อมทางภาษาอย่างหนึ่ง กวางเคื่อน พันธุมมาวิน (2524 : 86) กล่าวไว้ว่า "คุณภาพของสภาพแวดล้อมทางภาษาของเด็กเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพัฒนาการทางภาษา" และ "อิทธิพลของสภาพแวดล้อมต่อพัฒนาการทางภาษา ส่วนมากจะเกี่ยวกับการวางหรือการเร่งความสามารถทางภาษาในระดัต่างๆ " (เรื่องเดียวกัน : 84) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ภาษาเขมรที่นักเรียนพูดอยู่บ้านเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการทางภาษาไทยของนักเรียน และอิทธิพลนั้นก็มักจะเกี่ยวกับการวางหรือการเร่งความสามารถทางภาษาของนักเรียนเอง

ทฤษฎีผลดังกล่าวนี้แล้ว และการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาแม่ที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาไทยยังไม่ปรากฏในวงการศึกษามากนัก โดยเฉพาะการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อการเรียนการสอนภาษาไทยนั้น ยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาเกินกว่าและทำวิจัยไว้ ผู้วิจัยเห็นสมควรควรทบทวนผลว่า ควรจะทำวิจัยเรื่องนี้ เพราะ "แนวทางการพัฒนาภาษาของเยาวชนไทย การวิจัยในประเทศควรมุ่งหมายที่จะชี้ให้เห็นและรายงานเกี่ยวกับลักษณะผู้มีปัญหา เพื่อผู้คนที่รับผิดชอบจะไตร่ตรองว่า ทัศนคติใหม่ควรจะได้รับการพัฒนาในเรื่องใด นอกจากนี้ ผลการวิจัยควรจะสามารถชี้แนะทางการแก้ปัญหาได้ด้วย" (กวางเคื่อน พันธุมมาวิน 2524 : 116) ดังนั้นเพื่อใหรู้ว่า ภาษาเขมรมีอิทธิพลต่อขอบข่ายในการพูดและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนที่พูดภาษาเขมรเกี่ยวกับเรื่องใด ผู้วิจัยจึงสนใจจะวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อการพูดและการเขียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งที่พูดภาษาเขมรในจังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อขอบข่ายต่าง ๆ ในการพูดและการเขียนภาษาไทยในคำณเสียง คำศัพท์ และโครงสร้าง ของนักเรียนที่พูดภาษาเขมร

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในภาคเรียนที่สอง ปีการศึกษา 2524 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเรียนตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยแก่นักเรียนในโรงเรียนต่อไปนี้

1.1 โรงเรียนประโคนชัยพิทยาคม

1.2 โรงเรียนบ้านบุวิทยาสรค์

1.3 โรงเรียนสหมิตรพิทยาคม

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเขียนของนักเรียน จะวิเคราะห์เฉพาะคำนำ คำศัพท์และคำโครงสร้างของประโยค

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการพูดของนักเรียน จะวิเคราะห์เฉพาะคำเสียง คำนำ คำโครงสร้างของประโยคและคำความคล่องในการพูด

ความจำกัดของการวิจัย

ผลการศึกษาวិเคราะห์ครั้งนี้ อาจคลาดเคลื่อนไปบ้าง ด้วยสาเหตุต่อไปนี้

1. ความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการบันทึกเสียง

2. ในการบันทึกเสียงและการเขียนนั้น นักเรียนอาจจะมีทัศนคติ ความกังวลใจ ไม่สบายใจ ไม่ตั้งใจ ประกอบกับทราบว่า ผลการพูดและการเขียนไม่มีคะแนน จึงอาจทำให้ขาดความตั้งใจจริง

3. ผู้วิจัยไม่ได้ควบคุมตัวแปรคำอื่น เป็นต้นว่า ระดับสติปัญญา ฐานะทางบ้าน ตลอดจนสื่อมวลชนที่มีอยู่ในบ้านนักเรียน

ขอตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ถือว่าเป็นตัวแทนที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งทุกภาษาเขมรในจังหวัดบุรีรัมย์

2. เกณฑ์ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว
จึงถือว่าเป็นเกณฑ์เชื่อถือได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยนี้

1. ได้ทราบถึงอิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อการพูด และเขียนภาษาไทย ของนักเรียนที่พูดภาษาเขมรในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่ง
2. เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาอันจะนำไปสู่การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
3. เป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาเอกสารประกอบการสอนเพิ่มเติม นอกเหนือจากแบบเรียนที่ใช้อยู่แล้ว

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้คำซ้ำและสารใช้ข้อความยาวๆ ผู้วิจัยจึงให้นิยามคำบางคำไว้ดังต่อไปนี้

1. ภาษาเขมร หมายถึง ภาษาถิ่นที่พูดกันมากในจังหวัดบุรีรัมย์ สุรินทร์ และศรีสะเกษ คนในท้องถิ่นนั้นเรียกกันว่า ภาษาเขมรสูง มีลักษณะสำเนียงและความหมายคล้ายกับภาษาเขมรในประเทศกัมพูชา ซึ่งเรียกกันว่า "ภาษาเขมรต่ำ" ภาษาเขมรทั้งสองประเภทนี้แตกต่างจากภาษาไทยโดยสิ้นเชิง
2. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่หนึ่งที่พูดภาษาเขมร เป็นภาษาแรก ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดบุรีรัมย์
3. อิทธิพล หมายถึง อานาจที่เกิดจากภาษาเขมรซึ่งนักเรียนใช้พูด
4. ซอบกพรอง หมายถึง ลักษณะการออกเสียง การใช้คำ และส่วนประกอบของคำที่ผิดไปจากกฎเกณฑ์ของภาษาไทย
5. คำเชื่อมสัมพันธ์ หมายถึง คำ ที่ ซึ่ง อัน ที่ใช้แทนนามข้างหน้า หรือ เรียกว่า คำประพันธสรรพนาม
6. คำเชื่อมประโยค หมายถึง คำเชื่อมประโยค 2 ประโยคให้เป็นประโยคใหญ่ ประโยคเดียว เช่น คำว่า หลังจาก จน จนกระทั่ง พอ เมื่อ ตั้งแต่ ทันที ตลอด เพราะ เพื่อ ขณะที่ หาก แม้ ทั้งๆ เว้นแต่ นอกจาก ฯลฯ